ಸಂಕ್ರಮಣ

ಜುಲೈ 1980

ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿ. ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥ್

ಜಾನಪದೋದ್ಯಮ

ಅಗ್ರಹಾರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ

ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಮ್

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ○ ಆಲೋಕ ○ ಪರಿಚಯ

ಜುಲೈ 1980

ಅಂಕಣ

ಸಂಪುಟ 1 ಸಂಚಿಕೆ 5

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

'ಪಿ.ಪಿ.' ಬಳಗದ ಗೆಳೆಯರಿಂದ

'ಅಂಕಣ'ಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರುಷ ತುಂಬಿತು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಯಲು ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

'ಅಂಕಣ'ದ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಚಂದಾ ಹಣವನ್ನು ಆರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಹಾಗೂ ಕಾಗದ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಏರಿಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸಿ.

'ಅಂಕಣ'ದ ಚಂದಾದಾರರೆಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆ ಪಡೆಯಲು ದಯವಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಚಂದಾದಾರರಾಗಬೇಕು. ಹೊಸಬರನ್ನೂ ಈ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. 'ಅಂಕಣ'ದ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಒಂದು ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ. ಇರುವ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

'ಅಂಕಣ' ನಿಮಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ತಾರೀಖಿನೊಳಗೆ ತಲುಪದಿದ್ದರೆ, ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ನಮಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಸಹಕರಿಸಿ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಗಳ ಅಂಚೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

'ಅಂಕಣ'ವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಯಸುವವರು ದಯವಿಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ (ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಮೀಷನ್ ಸೇರಿಸಿ) ಕ್ರಾಸ್ ಚೆಕ್ ಅನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಚಂದಾದಾರರಾಗಿ, ಸ್ಥಾಯಿ ನಿಧಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ 'ಅಂಕಣ'ದ ಬಳಗವನ್ನು, ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ.

ವಿವರಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ :

'ಅಂಕಣ'
೮, 'ಚಿರಂಜೀವಿ'
ಫೆ? ಕಾ...ಕೋಣದ ರಸ್ತೆ

ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿ. ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥ್

1

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿದೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದ ಪಾತಳಿಯೊಂದರ ಮೂಲಕವೂ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವನ್ನು (ಮೆಥಡಾಲಜಿ) ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಪಂಥಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು (*i*) ರಾಚನಿಕ. (*structuralist*) (*ii*) ಚೋಮ್‌ಸ್ಕಿಯನ್. (*chomskian*) ಹಾಗೂ (*iii*) ಫರ್ತಿಯನ್. (*firthian*) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಮೂರು ಪಂಥಗಳು ಭಾಷೆಯ ರಚನೆ *Structure* ಯ ಗುಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿದ್ದು ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೂ (*Locus*) ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಬಿಹೇವಿಯರಿಸಂ ಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ರಾಚನಿಕ ಪಂಥ ರಚನೆಯ ಗುಟ್ಟು ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂಗ್ರಹಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಮೆಂಟಲಿಸ್ಟಿಕ್ ಆದ ಚೋಮ್‌ಸ್ಕಿಯನ್ ಪಂಥ ಈ ರಚನೆಯ ಗುಟ್ಟು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವನ ಮೆದುಳಿದ ನರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದ ವಾದಿಸಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು (*Universals*) ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯ ಗುಟ್ಟು ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದು ವಿಶ್ಲೇಷಕನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒತ್ತನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸನತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದವನು ರೇಮಾಂಡ್ ಫರ್ತ್. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವನ ವಾದವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗುಂಪು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಅದರ ಸಂವಹನ (*Communication*) ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ (*Performance*) ಗಳತ್ತ ಸೆಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅರ್ಥದತ್ತ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಮೊದಲ ಮೂರು ಅಧ್ಯಯನ ಪಂಥಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಕನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶ (*Message*) ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಎಂದು ನಿರ್ವಚನ ನೀಡಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಂಥದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

2

ಯೂರೋಪಿನ ಸ್ಟ್ರಕ್ಚರಲಿಸಂ ನಂತರ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಪಂಥದ ಅಧ್ವರ್ಯು ಈಕೋ (*Umberto Eco*) ಎಂಬಾತ. ಅವನೇ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (*process of communication*) ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಮಿಯಾಟಿಕ್ಸ್ ತತ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ-ಅಂದರೆ *analysis through a theory of signification*–ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿದ ಈ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದೇಶ (*message*)ದ ' ಸತ್ಯಾಂಶ ಮೌಲ್ಯ ' (*truth value*)ಕ್ಕಿಂತ ಅದರ ಸಂವಹನಾಂಶಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕ' (*cultural unit*) ಎಂಬ ಪದವೊಂದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಈಕೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಾತ್ಮಕ ಪದಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಅಂಕಲ್ ಮತ್ತು ಆದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಕನ್ನಡದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎಂಬ ಪದಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಪದ ಸೋದರ ಮಾವನಿಂದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅಪರಿಚಿತರ ತನಕವೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೆ ಕನ್ನಡದ ಪದ ತಂದೆಯ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಸಂಬಂಧದ ನಿಯಮಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಬಂಧೀತನದ ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಏರ್ಪಡುವ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿಯಮಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಂಬಂಧಿತನದ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಗಾರ್ಡನರ್ ಮತ್ತು ಮಾಲಿ ಎಂಬ ಪದಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ನಗರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಕೈತೋಟ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅದಿನ್ನೂ ಹೂ ಬೆಳಸಲೆಂದೇ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಮಾಲಿ ಎಂಬ ಪದ ದೇವರಪೂಜೆಗೆ ಹೂಕೊಯ್ಯುವವ ದಿಂದ ಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವವ ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈಗ ಕೈತೋಟವನ್ನು

ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹೊ ಎಂಬ ಪದ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಗಳು ಹಾಗೂ ಆಳು ಎಂಬ ಸೇವಕಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಯ ಸ್ಥಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಸ್ತರಗಳ ಭಾವಕೋಶವೊಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕದ ಸುತ್ತ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪದವೊಂದನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದಾತ ಅದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪದವೊಂದರೊಡನಿರುವ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅರ್ಥ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರ ಸ್ಪಷ್ಟವಿವೇಚನೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂವಹನಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

3

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುಂಬಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲವು ಮೌಲಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಯೂರೋಪ್ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತಿತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದವಕ್ಕೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಪುನರ್‌ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಈವರೆಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರನೆಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೇಶೀಯ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ'ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ತೀರ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.*

ಇದರ ಸ್ಪಷ್ಟನೆಗಾಗಿ ಭಾರತ ಮತ್ತಿತರ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ

---

* ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಷಿಯವರು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅವರ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದವರು ಕೂಡ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಅದರ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಸಂರಕ್ಷಣೆ (*language maintanance*) ...
ಗಮನಿಸಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯದೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆಹೋದ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಒಂದೆರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿ. ಆದರೆ ಏಷ್ಯಾದ ಉಪಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸೆಹೋದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರವೂ ಮನೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಧೋರಣೆ ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಆಚಾರ, ನಡುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಗೋಪನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಗುಜರಾತಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತಮಿಳರು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ದೇವಾಂಗ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರರು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ, ನಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಮೂಲ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವಲಸೆ ಹೋದ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ (*convergence*) ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಂಡು ಬಂದು ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಆಗುವಷ್ಟು ಸಾಮಿಪ್ಯ ಪಡೆದರೂ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಕುರುಹಾಗಿ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳೂ ಪದಕೋಶ (*lexicon*) ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಕುಪ್‌ವಾರ್' ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ, ಉರ್ದು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾದ ಭಾಷಾಪರಿವಾರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಶತಮಾನಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಒಂದೇ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಪದಕೋಶಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂಶದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಗೋಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಈ ರೀತಿಯ ಧೋರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ಅಂಶಗಳು ನಿಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದು ಅವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾದುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡರೂ ಅದು ತನ್ನ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೋತೃಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲೇ ಸಂವಹನಗೊಂಡಿತು. ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಕವನಗಳಾವುವೂ ಅದರ ಮುದ್ರಿತ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳದೆ ಲಘುಸಂಗೀತದ

ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ವಿಶದವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. (ನೋಡಿ : ಟಿ. ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥ್, 'ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರತ್ನನ ಪದಗಳು ; 'ರತ್ನನ ಪದಗಳು ಕುರಿತು' ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು, 1978.) ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೀಗೇ ಆಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣ ಪ್ರಧಾನತೆ ಮತ್ತು ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದರೆ ಭಾರತೀಯ ಕಾದಂಬರಿ ಇನ್ನೂ ನಿರೂಪಣಾ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಂದಿನ ಮಜಲಿನ ಸಮೀಪವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳಾದ ಜನಪದ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೋತೃಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಂಶಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣ ವಾಗಿರಬಹುದು. ಕೇವಲ ರಾಚನಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜನಪದ ಕಥೆಯ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸ ಬಹುದು. ಜನಪದ ಕಥೆಯೊಂದರ ವಸ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ನಡುವೆ ಅತಿಮಾನುಷಶಕ್ತಿಯೊಂದರಿಂದ ವಿಘ್ನಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಘ್ನಗಳ ನಿವಾರಣೆಯ ನಂತರ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಂಡಂತೆ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ನಡುವೆ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಯ ನಂತರ ಮಿಲನದೊಂದಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳೂ ಈ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಶಸ್ವೀ ಚಿತ್ರಗಳು ಇಂತಹ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಿನಿಮಾ ಆವೃತ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ರೀತಿ ಓದುವ ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ವಾಗ್ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಚಲನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ರೇಡಿಯೋ ಪ್ರಸಾರದ ಧ್ವನಿ ವಾಹಿನಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿಕೆ ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾಧ್ಯಮ ಅದರ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವಿಧ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿದ್ದ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣರೂಪದ ಚಾಚುವಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ. (ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಅಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗು ವುದು).

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಜಾನಪದವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಮೃತ ಜಾನಪದದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗು ತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮನರಂಜನೆಯ ಕಲೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ ನಗರಗಳಿಗೆ ಕರೆತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ

ಹಾಗೂ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೂಡಿಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ಆದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೋಡದೆ ಅವರ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಗರ ಜಾನಪದ ಎಂಬ ಹುಸಿತಳಿಯೊಂದನ್ನು ನಾಟಿಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಮುದಾದ ವಿಮರ್ಶಾವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತಂತ್ರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗುತ್ತ ವಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಅಪ್ರಮಾಣಿಕವಾದವೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

4

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದ ಚೌಕಟ್ಟು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾನಪದ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ, ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಲೆ ಎಂದು ಕರೆದು ಅದರ ಕರ್ತೃತ್ವ ಅಥವಾ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ (*locus*) ವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರ ರಾಚನಿಕ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕರೂಪ ಅಥವಾ ಮತ್ತು ಚೋಮ್‌ಸ್ಕಿಯ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸೃಜನಶೀಲ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳೂ ಇದೇ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಯನಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ರೇಮಾಂಡ್ ಫರ್ತ್, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಕನ ಕೋಣಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನ ಪರಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪಂಥವೂ ಸಂವಹನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯ ಸಂವಹನಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಈಕೋ ಸಹ ಅದರ ಸತ್ಯಾಂಶ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸಂವಹನಾಂಶಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದ ಕೇಂದ್ರ ಅದರ ಸೃಜನಶೀಲ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸಂವಹನದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆಯೆ ಎಂಬ ಎರಡು ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿರುವ

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅದೇ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡು ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಹೀತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚೌಕಟ್ಟನವು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕಲಾವಿದ ಹಾಗೂ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಅದರ ಪರಿಕರಗಳಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾ ವಿಧಾನಗಳು ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಸಾನುಭವದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಅದರ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸಹೃದಯನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ರೇಮಾಂಡ್ ಫರ್ತ್ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡನೆಂಬುದೇ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಸುವ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಫರ್ತನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಏಷ್ಯನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲಾಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ನೋಡಲು ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪಾತಳಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲೂ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಂವಹನಿಸುವ ಜಾನಪದದ ಪ್ರಸರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಸಹೃದಯನನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗುಳ್ಳ ರಸಾನುಭವದ ಚರ್ಚೆ ಬಹುಶಃ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗುಳ್ಳ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯದ ಜಾನಪದದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವಾಗ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

5

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯದ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತರಪೇತಿ ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳೂ ಪ್ರಸರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದುದಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹೀತಮೌಲ್ಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಓದುವ ಹಾಗೂ ನೋಡುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ–ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕಲಾತ್ಮಕವೆಂದು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವವಕ್ಕೂ ಕಂದಕದಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏರ್ಪ

ಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಡಿಯ ಜನಸಮುದಾಯದ ಧೋರಣೆ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಪರಿಧಿಯಿಂದಲೇ ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸೃಜನಶೀಲ ಮಾದರಿಗಳ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೃಜನಶೀಲ ರೂಪಗ' ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಜೊತೆಗೇ ವಿಫುಲವಾಗಿ ಓದುಗ-ಭಾಗವಹಿಸುವವರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಜನಪ್ರಿಯರೂಪಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಿನೆಮಾಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿವೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಆಸೆ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕಲಾತ್ಮಕ ರೂಪಗಳು ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸ್ಪಂದನಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಇನ್ನಾದರೂ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ರೂಪಗಳ ಕಡೆ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಹವನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಗ್ರಹೀತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ರೂಪಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವೂ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ದೊರಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ತೀರ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಂಶ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಮನಸ್ಸು ಇದೆ ಎಂದು ನೀವು ಒಪ್ಪುವಲ್ಲಿ, ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಅದು ಸುಮ್ಮನಿರಬಲ್ಲುದೇ-ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ದೈತ್ಯಗಾತ್ರದ್ದು. ಆ ಸಮಯ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಎಷ್ಟು ಅವಧಿಯದು ? ಅದನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಏನೇನಾಗಬೇಕು ? ಹಾಗೆ ಕಳೆಯುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ? ಕುಡಿದೋ, ಅಫೀಮು ತಿಂದೋ, ಪ್ರತಿದಿನದ ನಿದ್ರಾವಧಿಯ ತಾಸುಗಳಿಗೆ ಆ ಸಮಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂವೇದನಾಶಕ್ತಿ, ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ, ಕುತೂಹಲ. ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಿಕ್ರಿಯೆ-ಇಂಥ ವಿವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನಕ್ಕೂ, ಅವನಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಡಗನ್ನು, ಚೆಲುವನ್ನು ಅವನ ವಿರಾಮಕಾಲ ಕೊಡಬೇಡವೆ ? ಅದು ತಂದುಕೊಡಬೇಕು ಎಂದಾದರೆ-ಆ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಚೋದನೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂದಿನಿಂದ ತೊಡಗಬೇಕು ? ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀವು ಎಂದು ತೊಡಗುತ್ತೀರಿ ? ಅದೇ ಕಾಲವಲ್ಲಿ ಇದೂ ನಡೆಯಬೇಡವೇ ? ಮನಸ್ಸಿನ ಗತಿಯನ್ನು ಆಳವನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ, ಲಹರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ-ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ತೊಡಗದೆ ಹೋದರೆ, ಮುಂದೆ ಯಾವುದೋ ದಿನ ಅವನಿಗೊಂದು ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅದು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲುದೇನು ?

–ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ಮನೋವೇಹಿಯಾದ ಮಾನವ'ದಿಂದ

ಜಾನಪದೋದ್ಯಮ

ಅಗ್ರಹಾರ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಈ ಹೊತ್ತು ಗಂಭೀರವಾದ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸ ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನನಿರತ ವಿದ್ವಾಂಸರ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ, ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶೆಗಳಿಂದುಂಟಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇದಿಷ್ಟನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಅಧ್ಯಯನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿದ 'ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ' ದೋಷಗಳನ್ನು ಭೂತಕನ್ನಡಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ-ವೆನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಲೇಖನಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ 'ನಗರ ಜಾನಪದ'ದಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಆಮದಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಬಹುದಾದ ನಮ್ಮ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳ ಲಾಗುವ ನಗರ ಜಾನಪದ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸಬಹುದಾದ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನಕೋಟಿ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವ ಹಾಗೂ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕಕ್ಕಸ್ಸುಗೋಡೆಗಳ ಬರಹ'ಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಿ ಜಾನಪದ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಎಳೆತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಲ್ಲದು. ನಮ್ಮದು ನಗರಗಳ ದೇಶವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತರೆ ಇಂಥ ಅಪಾಯಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, 1846 ರಲ್ಲಿ ವಿಲಿಯಂ ಥಾಂಸ್ 'ಫೋಕ್ ಲೋರ್'ಪದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಂಥ ಕೀರ್ತಿಯ ಬೆನ್ನುಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವ ವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಢಿಗೆ ತಂದ 'ಜಾನಪದ', 'ಜನಪದ' ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರ ದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವಲಯ ಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ

ಕೊಕ್ಕೆಹಾಕಿ, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊಸ ಪದಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗುವುದು ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ತೊಡಕಾಗುತ್ತೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಾನಪದವೆಂದರೆ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡು, ಪುಳಕಿತರಾಗಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಪಿತೃಪ್ರೇಮ, ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಈಗಲೂ ಮಾಯವಾಗದೆ, ಜಾನಪದ ಸೊಪ್ಪು ಮೇಯುವ ಆಡುಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. (ಸಮಾಧಾನ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಒಲವು ತೋರಿಸಿದವರು ಕೆಲವು ಗಮನಾರ್ಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು, ಬರಹಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.)

ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಗೀಳು. ತಾವು ಕೈಗೊಂಡ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾದದ್ದೇನೋ ಅವಶ್ಯ. ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಸಕ್ತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೀಗಾಗಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆ, ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಕೂಡ. ಆದರೆ ದಶಕಗಳಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳ ಹಾಡನ್ನೇ ಹಾಡಿ ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಾಬತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಾನಪದದಲ್ಲಿನ ಏಕತಾನತೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವನ್ನೇ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿಕ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಹೊಸ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಗುಲುವ ರೋಗ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಶಿಸ್ತಿಗೂ ಒಳಗೊಳ್ಳದೆ ಬರೆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಹಣ ತೊಡಗಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗಿರುವ ಅಲ್ಪ ಸಾಧನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಲುಮಾಡಿಕೊಂಡಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಗೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಂಡಿಯಾದಂಥ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಣದ ಪೋಲುಗಾರಿಕೆ ಸಲ್ಲದು.

2. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು, ಜಾನಪದ ಉದ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಮೊದಲು ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದರೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ಜನ(ಪದ)ರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಹೇಗೆ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು: ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಭಾರತವು ಕಂಡ ಪ್ರವಾಹ ಕಳೆದ

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಭವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾರಣಾಸಿಯ ದೇವಾಲಯವೊಂದರ ವಿಗ್ರಹದವರೆಗೆ ಗಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹದ ಮಟ್ಟ ಏರಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಪ್ರವಾಹ ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸತ್ತು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರು ವಿಶೇಷಪೂಜಾನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ಸಹ ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ, ಈ ವರ್ಷ (1979)ದ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಧೃಢಕಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ, ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ. ಜನ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ವರುಣದೇವನ ಸುಳಿವು ಕಾಣದೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದ. ಹಲವುದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಳೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದವನು ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದೇನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ ಶುದ್ಧ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದ ಕಾರಣ ದಿನಕ್ಕೆ ಎಂಭತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೀರೆತ್ತುವ ಯಂತ್ರಹೊಂದಿದ್ದ ಇವನು ತನ್ನ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕ್ಷಾಮ, ಪ್ರವಾಹ, ಚಂಡಮಾರುತಗಳನ್ನು ಕಾತುರದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಇದೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಒಣಗಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ತರುಣನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲೇ ಮರವೊಂದಕ್ಕೆ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. (ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದೇನೆ) ಇರಲಿ.

ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನ(ಪದ)ರ ಭೌತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಾದ ಕಲೆ, ಕುಶಲಕಲೆ, ಹಾಡು, ಕತೆ, ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿರವು. ಜನಪದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಅವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಜಾನಪದವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರುಕನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಮಗ್ಗದ ಉಡುಪು, ಕುಶಲಕಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ವಿದೇಶೀ ಬೇಡಿಕೆಯ ಗುಟ್ಟು ಅಡಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರ ಮುಗ್ಧ ಕುಶಲತೆಯಲ್ಲಿ. ಜನಪದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಅನೇಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು, ಆಶಯಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ, ಗ್ರೀಟಿಂಗ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಗಳನ್ನೂ, ವಿದೇಶೀಯರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ, ಕೇವಲ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಮಡಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಸಿವಿನ ಕೈಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾಡಹಬ್ಬ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುವ ಜನಪದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಬೆಳೆದು, ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆಂದೇ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ಕಲಬೆರಕೆ ಕಲಾತಂಡಗಳ ದೊಡ್ಡಪ್ರಮಾಣದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತು. ಜಾನಪದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆದ ಪರಿಷತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸದೆ ಅದ್ದೂರಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅಗ್ಗದ ಪ್ರಚಾರಗಳಿಸುವ ಆತುರದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿತು. ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲಾಮೇಳಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಪರಿಷತ್ತಿನ ತಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ರಿಂಗ್ ಮಾಸ್ತರರು ಸೀಟಿ ಊದುತ್ತಾ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಹೇಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಜಾನಪದಕ್ಕೆಸಗಿದ ಅಡಚಣೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಳ್ಳಿಗರ ಕಲೆಗೆಸೆಗಿದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಪಚಾರ. ಜನಪದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತಂದು ಮನರಂಜನೆಯ ಮುಖವಾಡ ತೊಡಿಸಿದ್ದು; ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಲಾವಿದ ಕುಣಿದು ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪದೇ ಪದೇ ಕುಣಿಸಿದ್ದು; ತಮ್ಮನ್ನು ರಂಜಿಸದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಿದ್ದು–ಇವೆಲ್ಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕುಂಟಾದ ಅಡಚಣೆಗಳು. ತುಮಕೂರಿನ ಕಲಾಮೇಳದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ, “ಅವರು ಲಿಂಗಾಯಿತರು ನೋಡ್ರೀ, ಅದಕ್ಕೆ ಈರಗಾಸೆ ಕುಣಿಯೋನಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಟೈಂ ಕೊಟ್ಟದ್ದು,” ಎಂದು ಸೀಟಿ ಊದಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಬಗ್ಗೆ ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದ. ಪರಿಷತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆದದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ನುರಿತ ಅನುಭವಿಗಳ, ಹೊಸ ಆಲೋಚನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಸಕ್ತರ ತಂಡವೊಂದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಮತ್ತೆ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವ ಆರಾಮಕುರ್ಚಿ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸುರಿದು ಅವೈಜಾನಿಕ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ತರುಣ ಸಂಗ್ರಾಹಕಾರರ ಸಮಯ, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶ–ತಮ್ಮ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಗೌರವವುಳ್ಳ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಇತರರಿಗೆ ಅಸಹಕಾರ ನೀಡುವಂತಾಯಿತು. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆರ್ಥಿಕಲಾಭ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ಕಲಬೆರಕೆ ಕಲೆಯ ದಳ್ಳಾಳಿಗಳಾದರು. ಮಸಾಲೆ, ಚಮತ್ಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ ಹೊಸ ತಂಡಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಂಥ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸರ್ಕಸ್ ತಂಡಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು. ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಸಾಮೂಹಿಕ ದೊಣ್ಣೆವರಸೆ, ಸಿನಿಮಾ

ಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಆಯುಧಗಳ ಹೋರಾಟ, ಬೆಂಕಿಚಕ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾರುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಸರ್ಕಸ್ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು, ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಜಾನಪದವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ನಾಗರೀಕರ ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿರಿಕಿರಿ ಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೆಳೆಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ?

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕಲೆಯ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯದೆ, ಬೇರೆಯವರು ಸಂಗ್ರ ಹಿಸಿ ತಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಬೆಕ್ಕು ರೊಟ್ಟಿ ಹಂಚಿದಂತಾಯಿತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾವುವೇ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರಮ ಅತ್ಯಂತ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದ್ದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆ ಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ದೃಶ್ಯಮುದ್ರಣ, ಎತ್ನೋ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ, ದೃಶ್ಯಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಗ ಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪರಿಮಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ತಪ್ಪುಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಂತಾ ಯಿತು.

3. ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಅಮೆರಿಕದ ಹಾಲನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಡಿ ಯುತ್ತಿರುವ ನಾವು 1950 ರ ವೇಳೆಗೆ ಅಮೆರಿಕಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೊದಗಿದ ಅಡಚಣೆ ಗಳನ್ನು ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕು :

"ಇಂದು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ತುಂಬಿರುವ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಜನಪದ ಪರಂಪರೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಹಾತೊರೆಯುವ ಅಮೆರಿಕನ್ನರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ಸಾವಿರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳು, ಧ್ವನಿಮುದ್ರಿಕೆಗಳು, ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ...

ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಜಾನ ಪದಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕನ್ನರು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.... ಇವು ಹುಸಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿದ್ದು ಅಪಾರ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಅದು ರಾಜಕೀಯವಾದ ಬೆಂಬಲಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ರೂಪುಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಎಂಬು ದನ್ನು ತೀರಾ ಗೌಣವಾಗಿ ಎಣಿಸಿದಂತಿದೆ....

ಅಮೆರಿಕನ್ನರು ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಾಗಿ, ಆ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ....."

"In such a situation, it is obvious that popular lore or pseudo-folklore, which can be composed to serve immediate needs and which is more compatible with the culture of America as a whole, is going to be more efficient, more palatable, safer than genuine traditional lore, which originates in ethnic, occupational, or regional interests and which is the product of minds often out of tune with those of the literate American Public" [T.P. Coffin and H. Cohen (Ed): Folklore in America; 1966 New York. ಪುಟ: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ 18-20].

ಆದುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಪೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹುಸಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಪರಿಷತ್ತು (*ICCR*) ಮತ್ತು ಅದರ ಶಾಖೆಗಳು, ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಂಥ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ ಜಾನಪದ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಕಿರುಪರಿಚಯ'ವನ್ನು ನೋಡಿರಿ)ಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳಿಂದೊದಗುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೆದುರಿಸಲು, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಮೂರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಸುಲಿದು ಅಸಲಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮೇಲಿನಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿರುವ ಉದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದು ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವ 'ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಅಥವಾ 'ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ದೇಶದ ಬಹುಜನಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಇರುವ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮೋಹ, ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ವಿಮರ್ಶಾಬುದ್ಧಿ ಎಂಬುವು.... ಯಾರೋ ಪರದೇಶಿಗಳು, ಯಾರೋ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಒಂದು ಕಲಾವಸ್ತುವನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾದರೆ, ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕುರುಡು ಹೆಮ್ಮೆ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆ-ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ, ನೃತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವ ವೃತ್ತಿಕಾರರ ಆತ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಕೂಡ, 'ಸೇವೆ' ಎಂಬ ಜಂಬದ ಮಾತು ಕೂಡ, ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಒಂದು ಮನೋಭಾವ.

–ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದಿಂದ'

ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ

ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಮ್

ತನ್ನ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ವಿಚಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ತಾನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಆಸಕ್ತನಾದೆನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ಸರಳವಾದ ಉತ್ತರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅದು ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರಭಾವವಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಕೆಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಂತರದ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅವನ ಬದುಕಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿತೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಈ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಯಸಿದರೆ, ಅವರು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿವರವಾದ, ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಇದು ನನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿಹಾಸ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಯೌವನ ಪೂರ್ವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳು ನಾನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಕಾಡಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದು ಅಷ್ಟೇಕೆ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆಯೆನ್ನುವುದರ ಕಾರಣ ಹೀಗಿರಬಹುದು : ನನ್ನ ತಂದೆ ಸದಾ ಆತಂಕ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ, ಭಾವಲಹರಿ (*Mood*)ಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತಾಯಿಯಾದರೋ ಮಾನಸಿಕ ಹತಾಶೆಗೆ ತುತ್ತಾದವಳು. ನಾನು ಇವರಿಬ್ಬರ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಸರಿ, ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧದ ವಿವರಗಳು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಗೂಢ ಕಾರಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಗಮನ

ಸೆಳೆದವು. ಆದರೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟನೆ ತುಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಅದು ನಡೆದಾಗ ನನಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು. ಅದುವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಆ ಘಟನೆ ನನಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಆಗತ್ಯವಾದ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು ಈ ಘಟನೆಯೇ.

ಆ ಘಟನೆಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ: ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಯ ಪರಿಚಯ ಇತ್ತು. ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಳು ಪರಿಚಿತಳು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವಳ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು. ಅವಳು ಬಹಳ ರೂಪವತಿ, ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವಳು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳು ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದೆ. ನನಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಚಿತ್ರಗಾತಿ ಅವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರ ಅವಳು ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದಳು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಧುರನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಂಗಡವೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ತಂದೆ ಮುದುಕ, ನೀರಸ ಸ್ವಭಾವದವನು ಮತ್ತು ಅನಾಕರ್ಷಕ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವನು (ನನ್ನ ಈ ವರ್ಣನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು) ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ತತ್ತರಿಸುವಂತಹ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು: ಆ ತರುಣಿಯ ತಂದೆ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ. ಅದಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸಾಯುವಾಗ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಬೇಕೆಂಬ ಅಂತಿಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಳು.

ಆಗ ನಾನು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಪದವನ್ನೇ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಮತ್ತು ಮಗಳ ನಡುವೆ ಇರಬರಬಹುದಾದ ನಿಷಿದ್ಧ ಸೆಳೆತಗಳ ಸುಳಿವೂಕೂಡ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಘಟನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹಳ ಕಲಕಿತು. ತಾನು ಆ ತರುಣಿಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಸಪ್ಪೆ ಮುದುಕನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದ್ದೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. "ಇದು ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಿತು. ರೂಪಸಿಯಾದ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ಬದುಕಿನ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಸುಖಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮಣ್ಣಿನ ಒಳಗೆ ತಂದೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಳೆಯುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಏಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟವಾಯಿತು?

ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ "ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಾನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡೆ. ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದಿಗಿಲು ತರಿಸಿದ್ದ, ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಅನುಭವವೊಂದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದವು.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ನಾನು ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಯಹೂದಿಗಳ ಕುಟುಂಬವೊಂದರಲ್ಲಿ. ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದವು. ಆನಂದತುಂದಿಲನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಆಗ ಬೇರೆ ಏನೂ ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಅಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವಾದವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಹೀಬ್ರೂಗಳು ಕನಾನ್ ಮೇಲೆ ಗಳಿಸಿದ ಗೆಲುವುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬೋರು ಬರಿಸಿದವು. ಎಸ್ತರ್, ಮಾರ್ಡೆಕಾಯ್ ಮುಂತಾದವರ ಕಥೆಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಏನೂ ಲಾಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲಂತೂ ನನಗೆ *"Song of songs"* ಕೂಡ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಆಡಂ ಮತ್ತು ಈವ್‌ರ ಅವಿಧೇಯತೆ, ಸೋಡೋಮ್ ಮತ್ತು ಗಮೋರಾಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಏಬ್ರಹಂ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ನಿನೆವ್ ಬಳಿ ಜೋನಾ ನಿಯೋಗ ಹೋಗಿದ್ದು ಮುಂತಾದ ಬೈಬಲ್‌ನ ಭಾಗಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಗಾಢವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದವು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದು ಈಸಯಾ, ಆಮೂಸ್, ಹೋಷೀ ಎಂಬ ಪ್ರವಾದಿಗಳ ಭವಿಷ್ಯಸೂಚಕ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ. ಅದೂ ಕೂಡ ಅವರು ಕೊಡುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಳಯದ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಬಹಳ ಹಿಡಿಸಿದವು.

"ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ನೇಗಿಲುಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಈಟಿಗಳು ಗಿಡ ಕತ್ತರಿಸುವ ಕತ್ತರಿಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ದೇಶವು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಸಮುದ್ರದ ತುಂಬ ನೀರಿರುವಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಿಳವಳಿಕೆ ತುಂಬುತ್ತದೆ."

ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಈ ದರ್ಶನ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಕೇವಲ ಹನ್ನೆರಡು ಅಥವಾ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ. ಶಾಂತಿಯ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಬಾಳ್ವೆ

ಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ನನ್ನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾನು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಸರವೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ನಾನು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಹೂದಿ ಬಾಲಕ. ಆಗಾಗ ಯಹೂದಿದ್ವೇಷದ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳವರಲ್ಲೂ ಗುಂಪುಗಾರಿತನ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು ನನಗಂತೂ ಗುಂಪುಗಾರಿತನ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತಿಯಾಗಿ ಮುದ್ದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಏಕಾಂಗಿ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಒಂಟಿತನದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವಂತಹುದಾಗಿಯೂ ಕಂಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಈ ವರೆಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳು ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಾಢವಾದ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ? ಆ ಘಟನೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ. 1914ರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ. ಆಗ ನನಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಉದ್ರೇಕ, ನನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಗೆಲುವುಗಳ ಬಗೆ ವೈಭವಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದ ಸೈನಿಕರ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೋವು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ಯುದ್ಧವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬರ್ಬರತೆಯಾಗಲೀ, ಅರ್ಥರಾಹಿತ್ಯವಾಗಲೀ ನನಗಿನ್ನೂ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಬೇಗ ಇವೆಲ್ಲ ಬದಲಾದವು. ನನ್ನ ಕೆಲವು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ವರ್ತನೆ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿತು. ನನ್ನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೇ, “ನಿನಗೆ ಶಾಂತಿ ಬೇಕಾದರೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು” ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧ ಶುರುವಾದಾಗ ಆತ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಶಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಳಕಳಿಯು ಹುಸಿಯೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಶಾಂತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾಳಜಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯುದ್ಧ ಬಂದಾಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಲಕಿತನಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಆಯುಧಸಂಗ್ರಹವು ಶಾಂತಿಗೆ ಸಹಾಯಕವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಂಬುವುದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ, ಸಜ್ಜನರೂ ಆದವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಕೂಡ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

ಆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಉದ್ದಗಲಗಳನ್ನು ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಕುರಿತ ದ್ವೇಷ ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಅವರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಗ್ಗದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ, ಅಪ್ರಮಾಣಿಕರೂ, ದುಷ್ಟರೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಕುರಿಮರಿಗಳಂತೆ ಮುಗ್ಧರೂ, ಬೆಳ್ಳಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹಾಲೆಂದು ನಂಬುವವರೂ ಆದ ಜರ್ಮನ್ ವೀರರ ಸರ್ವನಾಶವಾಡುವುದೇ ಅವರ ಗುರಿಯೆಂದು ಜನರು ನಂಬಿದರು. ಇಡೀ ದೇಶ ಈ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬೇಸಿಗೆ ರಜಾಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ. ಆಗಿನ್ನೂ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ತರಗತಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ, ಕೇವಲ ತುಂಟತನದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅಂಟುರೋಗದಂತೆ ಹರಡಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಚಪಲದಿಂದಲೋ, ನಮ್ಮ ನೀಚ ಶತ್ರುವಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಎದುರುಗಡೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಮುಖ ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ. “ಹುಡುಗಾಟ ಆಡಬೇಡಿ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಇದುವರೆಗೆ ಒಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಸೋತಿಲ್ಲ. ಮರೆಯಬೇಡಿ.” ಆಹಾ! ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ತುಂಬಿದ್ದ ಹುಚ್ಚುದ್ವೇಷದ ನಡುವೆ ಎಂತಹ ಜಾಣತನ, ಎಂತಹ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಅರಿವು! ಅದೂ ಯಾರ ಬಾಯಿಂದ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಂದ. ಈ ಮಾತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಶಾಂತ, ತರ್ಕಬದ್ಧ ರೀತಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸಿತು. ಈ ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಈ ಅರ್ಥರಹಿತ ಭ್ರಮೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದವು. ನಾನು “ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದೆ.

ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ನನ್ನ ಅನುಮಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಅನೇಕ ಜನ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರು, ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಗೆಲುವು ಖಂಡಿತವೆಂದು ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಭರವಸೆ ಹುಸಿಯಾಯಿತು. ಯುದ್ಧತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಹಿನ್ನಡೆಯುವುದು, ಆತ್ಮರಕ್ಷಕಗೆಲುವು ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳ ಪೊಳ್ಳುತನ ನನಗೆ ಬಹುಬೇಗ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದುವರೆಗೆ ಜರ್ಮನ್ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಯುದ್ಧವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದು, ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜರ್ಮನಿಯ ಕತ್ತು ಹಿಚುಕಲೆಂದು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಹೊಟ್ಟೆಕೋಳಿಗಳಾದ ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೂಡಿದ ಉಪಾಯ

ವಾಗಿತ್ತು. ನಾವಾದರೋ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಶತ್ರುವಾದ ಜಾರ್‌ನ ರಷ್ಯಾ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮಗಿರಿಗಳ ಸಂಕೇತ ವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನಾವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಂಬಿದೆವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆ ಯುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ, ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಂಬಿ ಕೆಯು ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಅನೇಕ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸದಸ್ಯರು ಯುದ್ಧದ ಆಯವ್ಯಯದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ ನೀಡತೊಡಗಿದರು. ಸರ್ಕಾರದ ನಿಲುವನ್ನು ಖಂಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೊಣೆಯೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರಪತ್ರವೊಂದು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಜರ್ಮನ್ ಸರ್ಕಾರವು ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಬಲಿಪಶುವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಹಂಗೆರಿಗಳ ಸಂಗಡ ಅದು ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ವೆಂದೂ ಆ ಕರಪತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಯುದ್ಧ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಸೈನಿಕರು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ತೋಡಿದ್ದ ಗುಂಡಿ ಗಳು ಸ್ವಿಟ್ಸರ್‌ಲೆಂಡ್ ಗಡಿಯಿಂದ ಉತ್ತರದ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದವು. ಸೈನಿಕ ರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಅವರ ನೋವು ತುಂಬಿದ ಬದುಕಿನ ಪರಿಚಯವಾಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಂತಹ ಟ್ರೆಂಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಸತತವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮದ್ದು ಗುಂಡಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಶತ್ರುಗಳು ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದರೆ ಇವರು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಗಳ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಯುವಕರು ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡೆ ಯಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈಫಲ್, ಗ್ರೆನೇಡ್ ಮತ್ತು ಬಾಯೊನೆಟ್‌ಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಗ್ಗೊಲೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಇದರ ಸಂಗಡವೇ ಗೆಲುವಿನ ಹುಸಿ ಭರವಸೆಗಳು, ತಮ್ಮ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಕೆಗಳು, ನೀಚ ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲಾದ ಸುಳ್ಳು ಆಪಾದನೆಗಳು, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಇವೂ ಕೂಡ ಮುಂದುವರಿದವು.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ದೀರ್ಘವಾದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಾನು ಪ್ರಬುದ್ಧನಾದೆ. ಮಗುವಾಗಿದ್ದ ವನು ಮನುಷ್ಯನಾದೆ. "ಈ ಕ್ರೌರ್ಯ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತುರ್ತಿನದೂ, ಜ್ವಲಂತವೂ ಆಯಿತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದು, ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ನಿರಪರಾಧಿ ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ತಾವು ಸಾಯುವುದು, ಸತ್ತವರ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು, ಹೆಂಡತಿಯರು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತ ರಿಗೆ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಈ ರೀತಿಯ ಕ್ರೌರ್ಯವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳವರು ತಾವು ಶಾಂತಿ

ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವೆವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ನಂಬುತ್ತಾರೆ? ಯಾರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳವರೂ ತಾವು ಧಾಳಿ ಮಾಡಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯೆಂದೂ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಯುದ್ಧ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳು ವಿಜಯ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರದ ಘಟನೆಗಳು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದವು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ಮೊಳ ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ನಾಯಕರ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಣಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಕೊಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಹುಚ್ಚುತನ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯುದ್ಧ ಒಂದು ಅರ್ಥರಹಿತ ಆಕಸ್ಮಿಕವೇನು? ಅಥವಾ ಅದು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವೇನು? ಈ ನಿಯಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಬರಲಿರುವ ಯುದ್ಧದ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

1918 ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಯುದ್ಧವು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನ ತಲೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಮಾನವ ಸಮುದಾಯದ ಅರ್ಥರಹಿತ ವರ್ತನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ತರ್ಕವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗಳು ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರ ಹಂಬಲಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕೃತ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ನಂಬಬಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ಯೌವನಪೂರ್ವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳು, ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಲೆತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ವರ್ತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ನನ್ನ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿದ್ದವು. ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಲು ನಾನು ಕಾತುರನಾಗಿದ್ದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಎರಡು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದವು. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ನಾನು ಉತ್ಸುಕನಾದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಈ ಎರಡೂ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವ ಗೃಹೀತಗಳನ್ನು ನಾನು ಅನುಮಾನಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು.

ನಾನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು–ಎಂದರೆ
ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು–ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು
ನನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಗುರಿಯಾಯಿತು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ
ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿ
ಸಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕೂಡ
ಇದೇ ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇವೆರಡೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ
ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ನಾನು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕವಾದ
ಊಹೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನಗೆ
ಶುದ್ಧ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ
ಚಿಂತನೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವೆಂದು ನನ್ನ
ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ವರ
ದಿಯೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಚಿಂತನೆಯ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನಂತೂ ಯಾವಾ
ಗಲೂ ನನ್ನ ಚಿಂತನೆಯು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿ
ದ್ದೇನೆ. ಅವೆರಡರ ನಡುವೆ ವಿರೋಧ ಕಂಡುಬಂದಾಗ, ಆವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ
ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗಂತೂ ನನಗೆ
ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮಾನವಸ್ವಭಾವ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಸುಮಾರು
ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನನ್ನ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ನಾನು ವಿಶ್ಲೇ
ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರ್ತನೆ, *free associations* ಮತ್ತು ಕನಸುಗ
ಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಯಾವುದೇ
ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ *psyche* ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಯಾವುದೇ ಮಾತು,
ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ
ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ ನಂತರವೇ ನಾನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ
ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತಲುಪಿರುವುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ
ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗ
ವಹಿಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ನನಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾದಾಗ ನನ್ನ
ತಂದೆಯ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾದ ಸಮಾಜವಾದಿಯೊಬ್ಬನೊಡನೆ ನಾನು ರಾಜಕೀಯ
ವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾದ ಆಸಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನೇರವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆ
ಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮವು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ

ಗೊತ್ತಿದೆ. ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ನಾನು ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಸಕ್ರಿಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ: ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ನಾನು ಅಮೆರಿಕನ್ ಸಮಾಜವಾದೀ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿ ಶಾಂತಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಮನುಕುಲವು ತಾನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿನಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತು ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದು, ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯಜನಾಂಗದ ಒಳಿತಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ಸಮಾನಶೀಲರಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಒಂದುಗೂಡಿ ಕಾರ್ಯನಿರತನಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿದ್ದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗಂತೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಸ್ನೇಹಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚಿಂತನೆ ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅವನಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಬರವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿದ ಕಾಲ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ, ಜರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ರಷ್ಯನ್ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು, ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಸಿಸಂ ಪಡೆದ ವಿಜಯ, ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ನಾಜೀಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗೆಲುವು, ರಷ್ಯಾದಕ್ರಾಂತಿ ಈಗ ಪಡೆದಿರುವ ಅವನತಿ ಮತ್ತು ಆ ದೇಶ ಹಿಡಿದಿರುವ ತಪ್ಪುದಾರಿ, ಸ್ಪೈನ್‌ನ ಅಂತಃಕಲಹ, ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ, ಅಣ್ವಸ್ತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಊಹಾಕಲ್ಪನೆ (*Hypothesis*) ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ತಾಳೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ, ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಜ್ವಲಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅದರ ಸಂಗಡವೇ ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮವು ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಕೂಡ ನನಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯಿರಲು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಾವಿಸುವ ಅನಾಸಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ

ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಇವು ಕಾರಣವಾದವು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉಳಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೇವಲ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಅವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಗಳು, ಆ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ಹೊಸ ಸಂಯೋಜಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು. ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಸ್ತು.

[ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಮ್‌ನ *Beyond the Chains of Illusion* ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಲಾಗಿದೆ ವಿವರಗಳು : *Beyond the Chain of Illusion. Credoperspectives : 1962.*

ಅನು : 'ಅಂಕಣ']

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನ'/ಕ. ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲ

ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಕವಿಕಿಶೋರವಾಣಿ' ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರಿದ್ದುದಕ್ಕೆ 'ರನ್ನ ಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯು ಬೆರಳು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 1934 ರ ವೇಳೆಗೆ 'ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಎಂ.ಎ.' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 1936 ರಿಂದ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮಹಾ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಭಾವಿಯಾಗಿ ಬೇರೆಯ ಕಥನ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದೂ ಬಹುಶಃ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಅರ್ಥಸಾಧಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ 1930-31 ರ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 10 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನ' ೧, ೨, ೩,............೧೦, ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಭಾಗಗಳಿವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ 10 ಕಂತುಗಳು 10 ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 1930-31 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರಬೇಕು. (ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗ ನನಗೆ ಹಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅರ್ಥ ಸಾಧಕ ಪತ್ರಿಕೆ 1930-31 ಆದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ವದರಿ ತಿಂಗಳುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರು

ತಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲ.) ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ–ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಚಿಕೆ-೧೦ 'ಇರ್ದುದು ಮಹೇಂದ್ರಾಚಲಂ' ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ 'ಸಾಗರೋಲ್ಲಂಘನಂ' ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗಿನ ಕಥನವನ್ನು ಸಮುದ್ರಲಂಘನದ ೧೦ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಅನುಕೂಲದಿಂದ ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರದ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಆರನೇ ಭಾಗದ ಕೊನೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಏಳನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನು ಮಹೇಂದ್ರಾಚಲದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ತಂಗಿ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗರೋಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ:

ಮರು ದಿನದ ದಿನಮುಖದೊಳೇಳುವೆನೆನ್ನ ಮುಂದಿನ ಪಯಣ ಮಾಡುವೆ,
ನೆಂದು ಮಾರುತಿ ಬಗೆದು, ತಳಿರಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮಾಡಿ,
ದಿವ್ಯಮುದ್ರೆಯ ಮಣಿಯ ತನ್ನುರ ವಜ್ರ ಪಂಜರದಲ್ಲಿಯಡಗಿಸಿ
ರಾಮನಾಮವ ಜಪಿಸಿ, ಶಾಂತಿಯ ತಳೆದು ಪವಡಿಸಿದ.

ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನು ಎದ್ದು ನೇಸರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಫಲಹಾರಮಾಡಿ ಒಂದು ತುದಿ ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತಾಗ :

ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರವನುಚ್ಚರಿಸಿ ಮೆಲುಮೆಲನೆ ಬೆಳೆದನು,
ಯುಗ ಯುಗಗಳರೆಗಳಿಗೆಗಿಳಿಸಲು ಬೊಮ್ಮ ಬೆಳೆವಂತೆ !
ಬಳೆದು ನಿಲಲಾ ಮಹಾಮಾರುತಿ ಹಿಮಗಿರಿಯನಡರಿರುವ ಹಿಮಗಿರಿ
ಯಂದದಲಿ ಮಂಗಳ ಭಯಂಕರನಾಗಿ ರಂಜಿಸಿದ !

ಇಂಥವನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಆಗ ಕಡಲು ಕಂಡುಬಂದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಓದಿ ರೋಮಾಂಚನ ತಾಳಬಹುದು :

ಮೋಡಗಳು ಕಟಿಬಂಧದಂದದಿ ಸುತ್ತಿದವು ಸೊಂಟವನು ! ಮಿಂಚುಗ
ಳೆಸೆದುವಾಭರಣಗಳ ಕಾಂತಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ ! ತಾರಕಿತ
ಚಾಂದಳವೆ ಮಣಿಮಕುಟದಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತಿದೆ ವಿರಾಟರೂಪನ
ಕೂಡೆ ಸೆಣಸುವ ಮಲ್ಲನಂದದಿ ಮಲೆತನಾಹನುಮ !

ಕುವೆಂಪುರವರ ಆಗಿನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಭಾಗವು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ರಾಮಧ್ಯಾನ–ಭಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಕೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕೆಳಗೆತ್ತ ? ಮೇಲೆತ್ತ ? ಭೂಮಿಯದೆತ್ತ ? ದಿಕ್ಕುಗಳೆತ್ತ ? ತೋರದೆ
ನುಗ್ಗುತಿರಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ದೇಶ ಬ್ರಹ್ಮದಲಿ,
ತಿಳಿವಿನಸಿಯಲಿ ಮಾಯೆಯನು ಕಡಿ ಕಡಿದು ನುಗ್ಗುವ ಯೋಗಿಯೊ ? ಭವ
ಸಾಗರವನುತ್ತರಿಸುತಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷು ಸಾಧಕನೊ ?

ತತ್ತ್ವದಟವಿಯೊಳುಜ್ಜ್ವ ಚರಿಸುವ ವೇದಾಂತ ಕೇಸರಿಯೊ? ಮುಕ್ತಿಯ
ಮುತ್ತುವದ್ವೈತಿಯೋ! ಜಡರದ ಪೀರನಾಸ್ತಿಕನೊ?
ಕಬೊರ್ಗೆಯ ಕಾರುವ ಫಿರಂಗಿಯು ಸಿಡಿದ ಗುಂಡೊ; ಜವದ ಮಿಂಚಿನ
ಶಕ್ತಿಯನೆ ಲಂಘಿಸಿದನಂಬರತಳದೊಳಾವೀರ!

ಯೋಜನದ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಮಿಂಚಿತು ಯೋಜನವು; ಬೀಸಿಳಿದು ಕೈಗಳ
ನೆತ್ತಿ ಲಾಂಗೂಲವನು, ಕಾಲ್ಗಳ ಚಿಪ್ಪಿ ಸಾಗಿದನು!
ರಾಮಚಂದ್ರನನಿರದೆ ನೆನೆಯುತ್ತ, ಜಗುಗೆದು ಬಾಂದಳವ ಪೊಕ್ಕನು
ವೈಕುಂಠಕೇರುತಿಹ ದೇವ ವಿಮಾನದಂದದಲಿ?

ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನ-೯ ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಿಕೆಯ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ಜಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದ ರೀತಿ :–

ಬಿತ್ತರದ ಗಗನಾಂತರಾಳದೊಳಲೆಯುತಿಳಿಯ ಸಮಿಾಪಕೈತರೆ,
ತಿರೆಯ ಸೆಳೆತಕೆ ಸಿಲ್ಕಿದುಲ್ಕಾಪಾತದಂದದಲಿ,
ವೇಗದಿಂದುದುರಿದನು ಮಾರುತಿಯೊಮ್ಮೆ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ, ತಿರ್ರನೆ
ಯೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗುತ, ಕಡಿದ ದಾರದ ಗಾಳಿ ಪಟದಂತೆ!

ಸಿಂಹಿಕೆಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಿಡಿದ ಸಂದರ್ಭವು ಈಗಲೂ ಗಮನಾರ್ಹ :

ಮರಳಿ ಮಾರುತಿ ಬಳೆದನಸುರಿಯು ಬಳೆದಳಿಬ್ಬರ ಬೆರಗು ಹೆಚ್ಚಿತು!
ಬಳೆವ ಪಂದ್ಯಕೆ ತುದಿಯ ಕಾಣದೆ ಹನುಮನಣುವಾಗಿ
ಪೊಕ್ಕನವಳ ಮಹಾಜಠರವನು! ಬಳೆದನಾಯೆಡೆ ತಡವ ಮಾಡದೆ
ಸಿಡಿದೊಡೆದಳಾ ಮಹಾಸಿಂಹಿಕೆಯೊಡೆವ ಗಿರಿಯಂತೆ!

ಇನ್ನು ಸಿಂಹಿಕೆಮಾಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಹರಸುತ್ತಾನೆ.

ತೆರಳು, ದೇವಿಯ ಕಾಂಬೆ! ದಾರಿಯೊಳಡಿಗಡಿಗೆ ಶುಭವಕ್ಕೆ ಮಂಗಳ
ವಕ್ಕೆ! ಮರುತತನೂಜ, ತುದಿಯಲಿ ನಿನಗೆ ಗೆಲವಕ್ಕೆ

ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಂಕಾದರ್ಶನ, ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಡೆ ಲಂಕೆಯನಿನ್ನು ತನಗಾರೆಣೆಯು ಮೂಲೋಕದಲಿ? ಕಟಕಾಲ
ದಗ್ಗಳಿಕೆ ಪರ್ಜಿದುದು! ದೇವಿಯ ಕಾಂಬೆನಿನ್ನೇನು?

ಹೀಗೆ ಹನುಮಂತನು ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಂಕೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಇಳಿದನೆಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರಚನೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರ ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೇ (?) ಹೀಗಿದೆ :–

ಸಗ್ಗದ ಪೊನಲುಕ್ಕಿ ಬರುತಿರೆ ರಾಮನಾಮವ ಜಪಿಸುತಿಳಿದನು
ಹನುಮ ಲಂಕೆಯ ಬೈಗುಗಪ್ಪಿನ ಕಡಲ ತಡಿಯಲ್ಲಿ

ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನೆಯಾಗಲಿ ಶೈಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಕಳಪೆಯಾದುದಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಷ್ಟು, 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಕಾವ್ಯದ ಸಂಚಿಕೆ ೧೦-೧೧ ಎಂದಾಗಿರುವ

ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳೋ ಆತ್ಮೀಯರೋ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬೇಕಾದೀತು.

o o o o

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಇದರ ಮಾತೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ 'ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೇನೆಂದು ಈವರೆಗೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಛಂದೋಗತಿಯು ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಪದ್ಯವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮುಂದಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಸುಂದರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಇದರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ–

ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟಿದ ಬೆಟ್ಟದುದಿಯೊಳು, ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ದಟ್ಟಡವಿಯಡಿಯಲಿ,
ತಳಿರ ತಣ್ಣೆಳಲಲ್ಲಿ, ಹಸುರಿನ ಹಾಸಗೆಯ ಮೇಲೆ,
ಕಪಿಗಳೊಳಗಗ್ಗಳರು, ವೀರರು, ಕಾಳೆಗದೊಳೇಕಾಂಗ ಶೂರರು,
ಚಿಂತಿಸುತಲಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು ಜಗದ ಜಟ್ಟಿಗಳು!

ಇದರಲ್ಲಿ 3 + 4 ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಇದು ಎರಡು ಬಾರಿ ಹರಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರ್ಧ ವಿರಾಮವು ಬಂದು ಯತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕ ನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯತಿಯು 'ಅನುಕೂಲ'ವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟೇ ಯತಿಗಳೆಂದೇನೂ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಭಾಮಿನಿ' ಷಟ್ಪದಿಯ ಓಟವನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಸೂರೆಗೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಓಟ'ವಿದೆ. ಎಂಥ ವರ್ಣನೆಗೂ ಈ ಓಟ ಸಗ್ಗುತ್ತದೆ, ಕುಂಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೆಳಗೆತ್ತ? ಮೇಗೆತ್ತ? ಭೂಮಿಯದೆತ್ತ? ದಿಕ್ಕುಗಳೆತ್ತ? ತೋರದೆ
ನುಗ್ಗುತಿರಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು 'ದೇಶಬ್ರಹ್ಮದಲಿ',
ತಿಳಿವಿ'ನಸಿಯಲಿ' ಮಾಯೆಯನು ಕಡಿ ಕಡಿದು ನುಗ್ಗುವ ಯೋಗಿಯೋ? ಭವ
ಸಾಗರವ'ನುತ್ತರಿಸುತಿರುವ' ಮುಮುಕ್ಷು ಸಾಧಕನೊ?

ಮೇಲೆ ಗುರುತು ಮಾಡಿದ ಪದ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ರಾಗದ(?) ಅಥವಾ ಭಾಮಿನೀಗತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಸಂಧಿ'ಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಮಾಸವಾಗಬಹುದು. ಮೊದಲ ಪಾದದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ 'ಯತಿ'ಗಳಿದ್ದರೂ 'ಓಟ'ದ ಅಥವಾ 'ಗತಿ'ಯ ನಿಲುವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಯಾಗಲೀ 'ಅಪರಿಚಿತತೆ'ಯಾಗಲೀ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮನಮುಟ್ಟುವ ಶೈಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

o o o o

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ' ಕಾವ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತೋರಿದುದರಿಂದ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಂಗಡ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಕಾವ್ಯದ ಛಂದೋಗತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು.

ಇಂತಿಂತಿಂತುಟಾ
ವಾನರರು ಕೊಟ್ಟವಧಿ ಕೊನೆವುಟ್ಟಿ ಬರ್ಪಿನಂ
ಅರಸುತಿರೆ, ಪುಡುಕುತಿರೆ, ಸೋವುತಿರೆ. ಸೋಸುತಿರೆ
ದಳದಳಗಳಾಗಿ ದೆಸೆ ದೆಸೆವೊಕ್ಕು. ಭೋಂಕನೆಯೆ
ಗೋಚರಿಸಿತಾ ಮಹೇಂದ್ರಾದ್ರಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಶಾ
ನೈಶ ನೈರಾಶ್ಯ ಯಮದೇಹ ಗೋಪುರಮೆನಲ್--

ಹೀಗೆ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಮೆ'ಯೇಸಿದೆ ? ಹೇಗಿದೆ ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತಡಕಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ನಲ್ಲಿ *Stanza Structure* ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು *Paragraphic Structure* ನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶೈಲಿಗೆ ವರ್ಣನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ದೊರಕಿದೆ. ಸಂಪುಟಗಳೂ ಸಂಚಿಕೆಗಳೂ ಪ್ಯಾರಾಗಳೂ ಮತ್ತು ಪಾದಗಳೂ ಕಥನ ಭಾಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ.

o o o o

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸುಮಾರು 1930 ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ 'ರಾಮಾಯಣ' ರಚನೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು 1936 ರವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಯಾವುವು? 'ಸಮುದ್ರಲಂಘನ'ದ ರಚನೆ, ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಹಾರಾತ್ರಿ, ಶ್ಮಶಾನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ–ನಾಟಕಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರು 8–10–1930 ರಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಆರಂಭೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸರಳ ರಗಳೆ (*Blank verse*) ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಕವನಗಳ ಮಾತಾಯಿತು ಇನ್ನು ನಾಟಕಗಳು. ಈಗೀಗ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳ ರಗಳೆ (*Blank verse*) ಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸರಳ ರಗಳೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಶೈಲಿಯ ಧೀರ ವೈಖರಿ ನನ್ನನ್ನಂತೂ ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರಳ ರಗಳೆಯ ಮಾರ್ಗ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗಿನ್ನೂ ಸಂದೇಹ, ನಾನಿನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸರಳರಗಳೆಯಿಂದ ಮಹದುಪಕಾರವಾಗುವುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ

ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರುದ್ರ ನಾಟಕಗಳ ಬಲವತ್ತಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ಶೈಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸರಳ ರಗಳೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಈಗಾಗಲೇ ಅಂತಹ ಏಳೆಂಟು ನಾಟಕಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿನೋಡಿ ಅಥವಾ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಓದಲು ಬಲ್ಲವರಿಂದ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮೆದೆಯು ಹಿಗ್ಗುವುದೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ." (–ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾಷಣಗಳು, ಪುಟ-೧೯)

ಸಂಸ್ಕೃತ–ಸರ್ಕಾರ/ಕ. ನಂ. ನಾಗರಾಜ

1979 ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತೃತೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆಜ್ಞೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸತೊಡಗಿದವು. 1980 ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರವು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತೃತೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಅನುದಾನವನ್ನು ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಮತ್ತೆ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುವ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿತು. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ದ್ವಿಮುಖ ಲಾಭವನ್ನು ದೊರೆಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಆಡಳಿತಗಾರರ ಅಜ್ಞಾನದ ಫಲವೋ ಅಥವಾ ಅನುಗ್ರಹವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನೂ ನೇಮಿಸಿದೆ. ಆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮಂದಿ ಉತ್ಕಟ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭಿಮಾನಿಗಳು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರಬಹುದಾದ ವರದಿಯನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆಯ ವೈಖರಿ.

ಆಲೋಕ

ಮೌನರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸೆಸ್ ಥಿಯೇಟರ್

ಟೋಟಲ್ ಥಿಯೇಟರ್‌ನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ 'ದಿ ಸೆವೆನ್ ಸ್ಟೈಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಹುಕ್ಲಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಪ್ರಾಸೆಸ್ ಥಿಯೇಟರ್' ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರದತ್ತ ಅಂಕಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಟಿ. ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥ್ ಅವರು ನಾಟಕಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗವು 'ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ' ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದೇ ಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರಾಸೆಸ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಮತ್ತು ಮೌನರಂಗಭೂಮಿಗಳಿಗೂ ಅಪಾಯದಂತೆ ಸರಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಹುಕ್ಲಾ'ವೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಹುಕ್ಲಾ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಹುಕ್ಲಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಪ್ಯಾನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಪ್ಯಾನ್ ಇಂಡೋನೇಷಿಯನ್ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ. (ನಿರ್ದೇಶಕ ಅಯೂನೋ ಅಗಸ್ಟೊ ಅವರು ಇಂಡೋನೇಷಿಯದವರು) ಅದನ್ನು Universal ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾವೊಬ್ಬ ನಟನಿಗೂ ಕೊನೆತನಕವೂ ವಸ್ತುವೇನೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದು. ವಿವರಣೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇಂಡೋನೇಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮದೇ ಆದ 'ಹುಕ್ಲಾ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ನಾಟಕದ ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟ್‌ಗಾಗಿ ಮೂಲವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. (ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟ್ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ) Human sufferings ಎಂಬ ಪದ ಬಳಸಿರುವುದರಿಂದ ನೋವಿನ ಕೆಲವಾರು ಹಂತಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗ ನೀಡಬೇಕಾಯಿತು. Human sufferings ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದಾದರೂ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯು ಕೆಲವೆಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ–ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೆಂಬಂತೆಯೂ ಕಂಡುಬಂತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾಟಕವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಶಿಲ್ಪವೇ (Form) ಈಗ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ವಸ್ತುಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು Elementsಗಳನ್ನು ನೋಡುವ.

ಮೌನದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆ (ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಅವರ ಮೌನರಂಗಭೂಮಿ-ಒಂದು ಪರಿಚಯ) ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೌನದ ಮಾತುಕತೆ. ಕ್ರಮೇಣ "ಹ್ಹಿಮ್...ಹ್ಹಿಮ್" ಎಂಬ Human Voice ನ್ನು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು 'ಹ್ಹಿಮ್' ಮೂಲಕವೇ ಆರಂಭದ ಲಯವನ್ನು ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಮುರಿಯುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ತುಣುಕು-ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು, ನಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಂತೆ ವರ್ಗೀಕೃತ ನಟರ ತಂಡಗಳು ಕೂಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದಿನವುಗಳಲ್ಲಿ 'so many years' 'yes' ಇವುಗಳ ವಿರಳ ಬಳಕೆಯಿತ್ತು. 'ನೋ___ನೋನೋ...' (No) ವನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ತಾಕ್ಕ ತಾಕ್ಕ ತಾಕ್ಕ–ಟ.... ಹುಕ್ ಹುಕ್ ಹುಕ್ಲಾ–ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉದ್ಗಾರದ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ತಂಡಗಳ ತಸ್ಮೃಥೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗೂ ಮೀರಿದ Depthನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾವು ಗದ್ದಲದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಉಪಯೋಗ ಎನ್ನುವುದೇ ಲೇಸು. ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗದ್ದಲವು ನೋವಿನಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು ಅಂತ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ (ಎರಡನೆಯ ತುಣುಕು-ದೃಶ್ಯದಿಂದ) ತಬಲ, ಡೋಲು, ಸ್ವರಮೇಳ ಮತ್ತು ಜಾಗಟೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ನೇರವಾದ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ತೀರ ಮುಖ್ಯ. Human Voice (ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) ಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತವೆ; ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು Content ಆದಾಗ ನಾಟಕ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಅದು Form ಪಡೆಯುವುದು ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. Interpretation ಜೊತೆ ನಾನು ಕೊಡುವ Form ನಿರ್ದೇಶನ ಸೃಜನ ಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ Space ಮತ್ತು Body ಯು ಕಲಾತ್ಮಕ ಉಪಯೋಗ, ದೇಹದ ಮೂಲಕ. space ನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಚಲನ-ವಲನಗಳು ತೀರ ಪರಿಗಣನೀಯ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಧನ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಟನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆತನ ದೇಹವು Form ನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಲ್ಲದೇ ನಾಟಕದ Form ಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ Body line ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವ space ನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆಗೆ ಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಸಾಧನ, ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ, ರಂಗಪರಿಕರಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ.

ಹುಕ್ಲಾದಲ್ಲಿ Proscamin ರಂಗದ space ನೊಡನೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಾಂಗಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ 'Body line' ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಆರಂಭ ಗೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೆರಡು ತುಣುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವಾದರೂ ನಂತರದ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಜಲು ಗೋಜಲಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದವು. ಹಿಗ್ಗು-ಕುಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಮತೆ ಕಾಣದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಚಲನ-ವಲನಗಳು ಕೂಡ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ವಿಶೇಷವಾಗಿ 3 ಮತ್ತು 4ನೆಯ ತುಣುಕುಗಳಲ್ಲಿ) ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆ ಅಶ್ಲೀಲದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ.

ಪ್ರಸಾಧನವು Primitive Period ಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂಥಾದ್ದು. ಆಧುನಿಕ ಹುಡುಗಿ ಯಂತೆ ಓರ್ವ ನಟಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಪವಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಸಮವಸ್ತ್ರ. ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು Level ನ Set ಹಾಗೂ ರಂಗ ಪರಿಕರಗಳು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಹುಕ್ಲಾ' ಪ್ರಯೋಗವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ Principles of Minimum ಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಗ್ರೊಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ, ಬಾದಲ್ ಸರ್ಕಾರ ಅವರುಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ Form ನದು (Human settings ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲ) ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಅಂಥ ನಾಟಕವೇ ಭಾಷೆಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವಸ್ತುವೂ ಸೇರಿ ಹಲವಾರು ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ 'ಹುಕ್ಲಾ'ವು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಲಾರದು. ಸತ್ಯನಾಥ್ ಅವರು ಪಟ್ಟಿ ರುವ ಗುಮಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜಾಂಶವೂ ಇದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ತಾನು ಗ್ರೋಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಥಿಯೇಟರ್ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ಟಾನಿಸ್ಲೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತು ಎಂದರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಎಂದೂ ನಾಟಕ ವನ್ನು 'ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಲ್ಲ'ವೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಟಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ತುಂಬಾ ಹಣಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ! ಈ ಕವಿಯು ಹೆಂಡತಿಯೇ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಅವರು ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ ! ರಂಗತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ನಟರಿಗೆ 3-4 ದಿನಗಳ

ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ರಂಗ-ತಾಲೀಮು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯೋಗದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕ ರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಪ್ರಯೋಗವು ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದ ನೀಡಿದೆ ಯಂತೆ! ಇದರಲ್ಲಿ Process Theatre ನ Elements ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ 'You see Colours...Colours...lines...lines' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪದಗಳನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಹುಲ್ಲಾ"ವು ವಿಚಿತ್ರಾನುಭವ ನೀಡಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ Idiom ಆಗಿ ಉಳಿದಿದೆಯೆಂಬುದೂ ನಿಜ.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ನಾಯರಿ

ಪರಿಚಯ

ದೇವದತ್ತ

'ದೇವದತ್ತ' 1920 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ. ಇದರ ಕರ್ತೃ ಕೆ. ನರಸಿಂಗರಾವು. ಇದು ಮಧುರವಾಣಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ 37 ನೇ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ, ಹನುಮಾನ್ ಕಂಪನಿ, ಮೈಸೂರು ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈವರೆಗೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆ ಯದೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದ್ದ ಈ ನಾಟಕ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ ಹೊಸಗನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದೆ.

ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳ ಈ ನಾಟಕ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದು ದುರಂತ ನಾಟಕ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದುರಂತ ನಾಟಕವನ್ನು ತಂದವರು ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ 'ದೇವದತ್ತ' ನಾಟಕವು ಶ್ರೀಯವರ 'ಗದಾಯುದ್ಧ' ಹಾಗೂ 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್' ನಾಟಕಗಳು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರಿ ಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಸ್ವತಃ "ಈ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಾದ ವಿಷಾಂತ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ ಪೂರ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವೆನು. ಮೋದಾಂತ ನಾಟಕದಿಂದ ಹೊರಡುವ ನೀತಿಗಿಂತಲೂ ಖೇದಾಂತ ನಾಟಕದಿಂದ ಹೊರಡುವ ನೀತಿಯು ಗುರು ತರವಾದುದೆಂದೂ ಈ ಪಥವನ್ನು ತುಳಿದೆನು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ನರಸಿಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ದುರಂತ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಯವರು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ಇತರ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ದುರಂತ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಹತ್ವ ನರಸಿಂಗರಾವು ಅವರದು.

ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಇತರ ನಾಟಕಗಳಂತೆ 'ದೇವದತ್ತ' ನಾಟಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿ

ಮಂಗಳವಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. 'ದೇವದತ್ತ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೀರ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಗೆ ನಡೆದ ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ ನೇರವಾಗಿ ದೇವದತ್ತನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನಾಟಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕಥೆ ಮಧ್ಯದಿಂದ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ದೇವದತ್ತ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವಳು ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಸಮಲಾಭೀಲನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ದೇವದತ್ತ ಸೇಡಿಗಾಗಿ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಟಕ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ದೇವದತ್ತ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸಮಲಾಭೀಲನನ್ನು ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಮತಿಯು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆತರಲು ತನ್ನ ಸೇವಕಿ ಸಮಂಜಸೆಯನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ಸುಮತಿಯ ಮನೆಗೆ ದೇವದತ್ತ ಬಂದು ತನಗೆ ಒಲಿಯುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಣಿಯದ ಅವಳು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತಾಳೆ. ತಟ್ಟನೆ ದೇವದತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಒಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಮಗುವನ್ನು ವಧಿಸುವುದಾಗಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಅವಳು ಮಣಿಯದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಗುವನ್ನು ವಧಿಸಿ ಅದರ ರಕ್ತವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕುಡಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಡೆದು ಚಿತ್ತ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕಲಕಿ ಉನ್ಮತ್ತಳಾದ ಸುಮತಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಮಂಜಸೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಸುಮತಿ ಅವಳಿಗೆ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಸಮಲಾಭೀಲ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೋಪದಿಂದ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೀಚ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತವಾದ ದೇವದತ್ತ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುತು ಹಿಡಿದ ಸಮಂಜಸೆ ಹಿಡಿಯಲೆಂದು ಓಡಿದಾಗ ದೇವದತ್ತ ಚೂರಿಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ತಿವಿದು ಸಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಲಾಭೀಲ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ತಾನೂ ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ದುಃಖವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ದುರಂತ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಸುಮತಿ ಯಾವುದೇ ಪಾಪ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೀಡಾಗುವುದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ದುರಂತವನ್ನೇ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಈ ನಾಟಕ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸತಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಇತರ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಇದು ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿದ ಮಿತ್ರರು ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಾಟಕವು ರಂಜಿಸಲಾರದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಅನಂತರ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಲೇಖಕರೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡಬೇಕು ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆಯೂ ಈ ನಾಟಕ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪದ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ತಂದ ಹೊಸತನವನ್ನು ಲೇಖಕರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ವರ್ಣನೆಗೆ ಹಿತವಾದ ಸೀಸಪದ್ಯದ ನ ಲ ಭ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಗಮಕವು ಕುಂಟುತ್ತಿರುವುದೆಂದೆಣಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ಇಂದ್ರ ಗಣಗಳಂತೆ ಐದು ಮಾತ್ರೆಗಳುಳ್ಳವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಈ ಎರಡು ಗಣಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವೆನು. ಸೀಸಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಬಂಧವಾದ ತೇಟಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ

ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವೆನು......ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರು ಈ ನೂತನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಲಕ್ಷಣವೆಂದೆಣಿಸದೆ ಸಂತೋಷಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುವೆನು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ನಾಂದಿಪದ್ಯ, ವಿದೂಷಕನ ಹಾಸ್ಯ, ಧೀರೋದಾತ್ತ ನಾಯಕ, ಸುಖಾಂತ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಗುಣಗಳೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದರ ಭಾಷೆ ಆಡುನುಡಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮಾತಿಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ, ಉದಾ. "ರಾಜನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೋತಿಯಂತೆ ಕುಣಿಸಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವನು"

'ದೇವದತ್ತ' ನಾಟಕವನ್ನು ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಯಶಸ್ವಿ ನಾಟಕ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಯವರ 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಯಶಸ್ಸು 'ದೇವದತ್ತ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್' ನಾಟಕದಂತಹ ಪ್ರೌಢವಾದ ಬಿಗುವಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಪದ್ಯ ರೂಪವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇದರ ಅಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಹೊಸ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಜನಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಹಾಡಿದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಮನಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ತೀರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ವಿಷಾದಕರ. ಶ್ರೀಯವರ ನಾಟಕಗಳಂತೆ 'ದೇವದತ್ತ' ಹೊಸ trend ಒಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರ ಕರ್ತವ್ಯ.

ವಿ. ಆರ್. ಪ್ರತಿಭಾ

ಸ್ಥಾಯಿನಿಧಿ ಮನವಿ

ಪ್ರಿಯರೆ,

'ಆಲೋಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಈಗ 'ಅಂಕಣ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಿರು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಏಳು ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಓದಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವೇ ? ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಬರಹಗಳಿಗೆ, ವಾಗ್ವಾದಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು.

ಇಂಥ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದೆಂಬ ಮಾತು ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಚಂದಾದಾರರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಉಳಿಯುವುದು, ಬೆಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟದ ಮಾತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೀಗ "ಒಂದು ಯೋಜನೆ"ಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಈ ಮನವಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.

ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ನೆರವಾಗುವ "ಸ್ಥಾಯಿನಿಧಿ"ಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಿತೈಷಿಗಳು "ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿ"ಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸ್ಥಾಯಿನಿಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಬೇಡವೆನಿಸಿದರೆ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿ ಆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲೂಬಹುದು.

ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೆರವನ್ನು ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬಯಸಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

ಹಣವನ್ನು "ಕ್ರಾಸ್ ಮಾಡಿದ ಚೆಕ್" ಮೂಲಕ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಚೆಕ್ ಅನ್ನು "ಅಂಕಣ"ದ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಿಳಾಸ :

'ಅಂಕಣ'
8, 'ಚಿರಂಜೀವಿ', ಹಳೇ ಈಜುವ ಕೊಳದ ರಸ್ತೆ
ಕೋದಂಡರಾಮಪುರ
ಬೆಂಗಳೂರು–560 003

Published by C. Srinivasaraju, 8, 'Chiranjeevi', Old Swimming Pool Road

No. MAG (2) PQ3. DECL 322/1979-80
ANKANA (Kannada Bi-monthly) July 1980